

Šikana a její předcházení

Školní program proti šikaně a jejímu předcházení slouží k zajištění bezpečnosti a ochraně zdraví studentů v průběhu vyučování, k vytvoření příznivého klimatu ve škole a předcházení vzniku rizikového chování. Program proti šikaně je vypracován na základě Metodického pokynu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování ve školách a školských zařízeních č.j. 21149/2016 a Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních č.j. 21291/2010-28 Metodického pokynu MŠMT proti šikaně 2016

Vymezení pojmu

Šikanování je mimořádně nebezpečná forma násilí, která ohrožuje naplňování zásad a cílů vzdělávání ve škole a školském zařízení.

Šikana ve školním prostředí je zvláště zákeřná a nebezpečná, protože často zůstává dlouho skrytá. Může být jak přímá (zahrnuje podobu verbální, neverbální, fyzickou), tak nepřímá (útočník vykonává bolest tak, aby byl jeho záměr skrytý). V současné době se ještě nebezpečněji jeví kyberšikana, jejíž odhalení trvá déle, neboť může být beze svědků. U obětí tak může docházet k závažným psychickým traumatům s dlouhodobými následky a k postupné deformaci vztahů v kolektivu.

Stádia šikany

1. Ostrakismus - nejnižší stupeň, jedinec je vytlačen z kolektivu, nikdo se s ním nebaví, pomluvy a zesměšňování oběti
2. Fyzická agrese a manipulace - přitvrzování projevů - výhrůžky, nadávky, fyzické útoky od agresora
Stadium 1 a 2 se většinou řeší metodou usmíření.
3. Vytvoření jádra - tvorba uskupení kolem agresora, ve třídě se utvoří skupina, která „vládne“ a jejíž pravidla musí být dodržována.
4. Většina skupiny přijímá normy agresorů - role ve třídě rozděleny na „pány a otroky“, i mírní a slušní žáci začínají být krutí.
5. Totalita - dokonalá šikana, brutalita se stává normou pro celou skupinu, oběti řeší utrpení únikem do nemoci, odchodem ze školy,...

Jak škola předchází vzniku šikany

- škola odmítá jakékoli projevy násilí a zneužití moci

- škola vytváří bezpečné prostředí a pozitivní atmosféru, na jejíž tvorbě se podílí ředitel, zástupci, třídní učitelé, učitelé i trenéři
- na škole působí metodik prevence, který se zabývá prevencí a otázkami šikany (při řešení konkrétních problémů mu pomáhá výchovná poradkyně a školní psycholožka)
- školní řád přesně vymezuje chování, které brání vzniku rizikového jednání
- ve školním řádu jsou přesně nastaveny sankce za porušení pravidel
- třída spolu s třídním učitelem (či jinými učiteli) nastavuje třídní pravidla
- probíhá pravidelný monitoring varovných signálů výskytu šikany a jiného rizikového chování, k tomu slouží pravidelné pedagogické rady, kde se setkávají všichni učitelé i trenéři a vzájemně mezi sebou komunikují
- škola má každý rok zpracovaný preventivní program prevence, za jehož tvorbu odpovídá metodik prevence, ale podle potřeby se na jeho vzniku podílí všichni vyučující
- v případě potřeby či poptávky podporuje a realizuje ředitel další školení pedagogů
- třídní učitelé realizují třídnické hodiny (je možné je spolurealizovat se školní psycholožkou)
- školní psycholožka pravidelně chodí do jednotlivých tříd na náslechy a poté s danými kolektivy dále pracuje - zjišťuje, jaká je atmosféra v kolektivu, ten stmeluje pomocí dalších aktivit
- škola má zmapovanou síť kontaktů v regionu (vznikla v PPP)

Základní postup při řešení šikany

- vnitřní boj všech skupin je zákonitý, důležité je odhalit, usměrnit a usmířit agresora a oběť
- problém nastává při třetí fázi, kdy se mění nastavení celé skupiny a ta se stává krutou
- škola musí nejprve vyhodnotit závažnost šikany
- při řešení prvních dvou až tří fází probíhá šetření na škole (ředitel školy, metodik prevence, výchovná poradkyně, školní psycholožka, třídní učitel, ostatní učitelé)
- v dalších dvou fázích je třeba oslovit externí odborníky (v našem regionu Policie ČR, společnost Advaita)
- škola zajišťuje ochranu osobních údajů
- škola pomáhá studentům s individuálním řešením problémů (výchovná poradkyně, školní psycholožka, zprostředkování kontaktů na externí odborníků)

Varovné signály

- žák vchází do třídy s učitelem, trenérem, snaží se držet v jeho blízkosti
- žáka je osamocený, bez kamarádů

- žák nechodí na tělesnou výchovu
- zhoršení prospěchu
- zvýšení absence

Škola se vyvaruje

- přehlížení jakéhokoli projevu rizikového chování
- nucení žáků k okamžitému omlouvání a řešení situace
- emotivního, agresivního, autoritativního způsobu řešení

Nápravná opatření

- výchovná opatření - napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele školy
- snížená známka z chování
- podmíněčné vyloučení
- převedení do jiné třídy, tréninkové skupiny
- vyloučení
- možnost doporučení rodičům umístit žáka do výchovného zařízení
- následná práce s obětí, agresorem, třídním/sportovním kolektivem
- spolupráce s dalšími externími odborníky - Policie ČR, OSPOD, lékaři, psychologická podpora

Šikana zaměřená na učitele

- dojde k porušení přirozených rolí - učitel přichází o své vůdčí postavení ve třídním kolektivu
- zajištění bezpečí a odborné pomoci učiteli
- zajištění dohledu ve třídě
- vyšetření sociálních vztahů ve třídě
- práce se třídou
- zajištění programu selektivní i skupinové prevence ve třídě
- řešení s rodiči i ostatními pedagogy